

**Τάσεις στην ερευνητική μεθοδολογία των μεταπτυχιακών διατριβών στη θεματική
ενότητα Παιδαγωγική και Δημιουργική Μάθηση**

**Research methodology trends in master dissertations of the Pedagogy and Creative
Learning field**

Αγγελος Κωνσταντινίδης, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Δράμας, Εκπαιδευτικός, angelntini@gmail.com

Παναγιώτης Αντωνίου, ΔΠΘ, Αναπληρωτής Καθηγητής, panton@phyed.duth.gr

Θωμάς Κουρτέσης, ΔΠΘ, Αναπληρωτής Καθηγητής, tkourtes@phyed.duth.gr

Νικόλαος Αγγελούσης, ΔΠΘ, Αναπληρωτής Καθηγητής, nagelous@phyed.duth.gr

*Angelos Konstantinidis, Directorate of Secondary Education of Drama Prefecture, Teacher,
angelntini@gmail.com*

Panagiotis Antoniou, DUTH, Associate Professor, panton@phyed.duth.gr

Thomas Kourtesis, DUTH, Associate Professor, tkourtes@phyed.duth.gr

Nikolaos Aggeloussis, DUTH, Associate Professor, nagelous@phyed.duth.gr

Abstract: The aim of this study was to identify possible trends in research methodology in the dissertations of the “Pedagogy and Creative Learning” Master’s degree (“Pedagogy and Creative Learning” is a branch of the “Exercise and Quality of Life” Master’s programme) in order to evaluate research directions on the field of pedagogy and creative learning. Dissertations completed and submitted from the beginning of the programme on 2002 till 2013 were used. Dissertations were categorized according to the research method, type of research, data collection approach and instruments, and choice of sample. Results showed that most dissertations adopted the positivist method, a practice that contradicts modern trends rendering thus the necessity to follow the latest research methods, such as the realistic and the pragmatic, in the future. Additionally, the high percentage of descriptive studies, adopting only quantitative methods and dominance of the questionnaire as a data collection tool that were observed do not help the development of knowledge in the field. Finally, as regards sex, age, and number of participants in the dissertations, the choice of both sexes in almost all dissertations was observed with participants from all age groups and in more than four out of

ten dissertations the number of participants ranges from 51 to 200 people, while high variability in the number of participants was observed.

Key-words: postgraduate dissertations, research method, pedagogy, creative learning

Περίληψη: Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν να αναγνωριστούν πιθανές τάσεις στην ερευνητική μεθοδολογία στις διατριβές της κατεύθυνσης “Παιδαγωγική και Δημιουργική Μάθηση” του μεταπτυχιακού προγράμματος “Άσκηση και Ποιότητα Ζωής” ώστε να αποτιμηθεί η κατεύθυνση στην έρευνα της παιδαγωγικής και δημιουργικής μάθησης. Χρησιμοποιήθηκαν οι διατριβές που κατατέθηκαν από την αρχή του προγράμματος, το 2002, μέχρι το 2013. Οι διατριβές κατηγοριοποιήθηκαν ως προς την ερευνητική μέθοδο, τον τύπο έρευνας, τη μεθοδολογία προσέγγισης δεδομένων, τα μέσα συλλογής δεδομένων και την επιλογή του πληθυσμού. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι περισσότερες διατριβές υιοθέτησαν τη θετικιστική μέθοδο, πρακτική που έρχεται σε αντίθεση με τις σύγχρονες τάσεις και είναι αναγκαίο στο μέλλον να ακολουθηθούν νεότερες ερευνητικές μέθοδοι όπως η ρεαλιστική και η πραγματιστική. Επίσης, το υψηλό ποσοστό περιγραφικών ερευνών, η υιοθέτηση μόνο ποσοτικών μεθόδων και η κυριαρχία του ερωτηματολογίου ως μέσο συλλογής δεδομένων που παρατηρήθηκαν δεν βοηθούν στην ανάπτυξη της γνώσης στον τομέα. Τέλος, αναφορικά με το φύλο, την ηλικία και το πλήθος των συμμετεχόντων στις διατριβές παρατηρήθηκε η επιλογή και των δύο φύλων σχεδόν στο σύνολο των διατριβών με συμμετέχοντες από όλες τις ηλικιακές ομάδες και σε περισσότερες από τέσσερις στις δέκα έρευνες το πλήθος των συμμετεχόντων κυμαίνεται από 51 μέχρι 200 άτομα, ενώ παρατηρήθηκε υψηλή διακύμανση στο πλήθος των συμμετεχόντων.

Λέξεις κλειδιά: μεταπτυχιακές διατριβές, μεθοδολογία έρευνας, παιδαγωγική, δημιουργική μάθηση.

Εισαγωγή

Η έρευνα αποτελεί το βασικό πυλώνα για την επέκταση της γνώσης σε οποιοδήποτε πεδίο. Η έρευνα που πραγματοποιείται από τους φοιτητές των μεταπτυχιακών προγραμμάτων στο πλαίσιο της διατριβής τους αποτελεί ένα ξεχωριστό είδος έρευνας διότι εξυπηρετεί ταυτόχρονα δύο σκοπούς: αποδεικνύει την ερευνητική ικανότητα των φοιτητών και παρέχει νέα γνώση στο πεδίο που ερευνάται. Οι διατριβές εστιάζουν σε ποικίλα θέματα και αποτελούν ένα αρχείο των ερευνητικών ενδιαφερόντων και των μεθόδων που χρησιμοποιούν οι φοιτητές για να εξερευνήσουν τα ερωτήματα που τους απασχολούν. Για παράδειγμα, οι Bhadwal και Sharma (2013) εξέτασαν μεταπτυχιακές διατριβές στον τομέα της εκπαίδευσης και βρήκαν ότι οι περισσότερες χρησιμοποιούν την περιγραφική μέθοδο, συγκεκριμένες στατιστικές τεχνικές και ποσοτικές μεθόδους. Παράλληλα, η ανάλυση των διατριβών μπορεί να εξάγει χρήσιμα συμπεράσματα ως προς την ισχύ των συμπερασμάτων στα οποία

καταλήγουν και τις κατευθύνσεις στις οποίες οδηγούν την επιστημονική γνώση. Έτσι, οι Tavşancil et al. (2010) εξέτασαν μεταπτυχιακές διατριβές σε σχέση με το είδος της στατιστικής τεχνικής που χρησιμοποιήθηκε και του κατά πόσο ταιριαστή ήταν και βρήκαν ότι περίπου το 15% των διατριβών περιέχουν λάθη ως προς τη στατιστική τεχνική ή την ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Το Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών (ΔΜΠΣ) του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης & Πανεπιστημίου Θεσσαλίας “Άσκηση και Ποιότητα Ζωής” (ΑΠΖ) δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές να σπουδάσουν και να εξερευνήσουν τους τομείς της παιδαγωγικής και της δημιουργικής μάθησης σε σύνδεση με την φυσική άσκηση και δραστηριότητα μέσω της κατεύθυνσης “Παιδαγωγική και Δημιουργική Μάθηση” (ΠΔΜ). Η ΠΔΜ αποτελεί μια κατεύθυνση που σχετίζεται με τη διδασκαλία, το σχεδιασμό και την αξιολόγηση προγραμμάτων φυσικής δραστηριότητας και άσκησης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Στο ΔΜΠΣ ΑΠΖ η κατεύθυνση ΠΔΜ ολοκλήρωσε πρόσφατα την πρώτη δεκαετία λειτουργίας της και η χρονική αυτή στιγμή είναι μια καλή ευκαιρία για να γίνει ανασκόπηση της έρευνας που πραγματοποιήθηκε από τους φοιτητές στις διατριβές τους ώστε να εξακριβωθεί σε ποια κατεύθυνση στράφηκε όσον αφορά την ερευνητική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε. Η ανάλυση των μεταπτυχιακών διατριβών βοηθά στο να γίνει ευκολότερα κατανοητή η παρούσα κατάσταση της έρευνας στο συγκεκριμένο χώρο και μπορεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για την κατανόηση της τάσης στην ανάπτυξη της θεωρίας, των μεθόδων, των θεμάτων και των κενών στον τομέα (Drysdale et al., 2013). Στην Ελλάδα δεν έχουν πραγματοποιηθεί σχετικές μελέτες ανάλυσης μεταπτυχιακών διατριβών, οπότε η παρούσα έρευνα θα βοηθήσει να συμπληρωθεί ένα σημαντικό κενό.

Κύριος σκοπός της έρευνας αυτής είναι να αναγνωριστούν πιθανές τάσεις στην ερευνητική μέθοδο, στον τύπο έρευνας, στη μεθοδολογία προσέγγισης δεδομένων, στα μέσα συλλογής δεδομένων και στην επιλογή του πληθυσμού από τους φοιτητές της κατεύθυνσης ΠΔΜ. Τα ακόλουθα ερωτήματα αποτέλεσαν οδηγό της έρευνας αυτής:

- Ποια η τάση στην επιλογή της ερευνητικής μεθόδου, του τύπου έρευνας, της μεθοδολογίας προσέγγισης δεδομένων και των μέσων συλλογής δεδομένων στις μεταπτυχιακές διατριβές της κατεύθυνσης ΠΔΜ;
- Υπάρχει κάποια προτίμηση στην επιλογή της ηλικιακής κατηγορίας, του πλήθους ή του φύλου των συμμετεχόντων στις έρευνες;

1. Τάσεις στην ερευνητική μεθοδολογία στον τομέα της αθλητικής παιδαγωγικής

Στην αθλητική παιδαγωγική, ο Silverman και συνεργάτες του πραγματοποίησαν μια σειρά από μελέτες ανάλυσης της τάσης στην ερευνητική μεθοδολογία. Η πρώτη δημοσιευμένη μελέτη χρονολογείται το 1987 και διερεύνησε σε 120 δημοσιευμένες διδακτορικές διατριβές στον τομέα της αθλητικής παιδαγωγικής την εστίαση, τα χαρακτηριστικά των

συμμετεχόντων, τα εργαλεία συλλογής δεδομένων και τη στατιστική ανάλυση (Silverman, 1987). Όσον αφορά την εστίαση, βρέθηκε ότι περισσότερες από τις μισές διατριβές διενήργησαν σύγκριση διδακτικών μεθόδων ενώ ένας σημαντικός αριθμός πραγματοποίησε περιγραφική μελέτη. Οι συμμετέχοντες σε περισσότερες από το 60% των διατριβών ήταν μαθητές πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, περισσότερες από τις μισές διατριβές δεν χρησιμοποίησαν κάποιο εξειδικευμένο εργαλείο παρατήρησης. Τέλος, σε περισσότερες από το 60% των διατριβών διενεργήθηκε κάποια μορφή μονοπαραγοντικής ανάλυσης, ενώ σε σχεδόν 25% χρησιμοποιήθηκαν μόνο περιγραφικά στατιστικά ή καθόλου. Δέκα χρόνια μετά, ο Silverman σε συνεργασία με τον Skonie συνέλεξαν περισσότερα από 2.700 δημοσιευμένα άρθρα στον τομέα της αθλητικής παιδαγωγικής που δημοσιεύτηκαν από το 1980-1994 (Silverman & Skonie, 1997). Απέρριψαν όσα άρθρα δεν πληρούσαν τα κριτήρια που είχαν θέσει για να συμπεριληφθούν στην έρευνα τους και τελικά εξέτασαν σε βάθος 179 άρθρα αναφορικά με το είδος της έρευνας, την εστίαση, τη μέθοδο παρατήρησης, τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων και τη μεθοδολογία προσέγγισης δεδομένων. Βρέθηκε ότι ένα εξαιρετικά υψηλό ποσοστό των ερευνών, κοντά 90%, μελετούσαν την αποδοτικότητα (της διδασκαλίας, των εκπαιδευτικών, των μαθητών, κτλ.), ενώ στο ίδιο περίπου ποσοστό ερευνών συμμετείχαν μαθητές πρωτοβάθμιας ή/και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η συντριπτική πλειοψηφία των ερευνών, πάνω από 90%, χρησιμοποιούσε ποσοτικές μεθόδους, ενώ οι περισσότερες έρευνες χρησιμοποίησαν κάποιο εργαλείο για τη συλλογή δεδομένων. Τέλος, βρέθηκε ότι περισσότερες από τις μισές έρευνες εστίασαν στις κινητικές δεξιότητες, αρκετές έρευνες στη διαδικασία και ένα μικρό ποσοστό στη συμπεριφορά. Σε συνέχεια της πρώτης μελέτης που είχε πραγματοποιήσει το 1987, ο Silverman σε συνεργασία με την Manson συνέλεξαν περίπου 5.300 διδακτορικές διατριβές που δημοσιεύτηκαν από το 1985-1999 (Silverman & Manson, 2003). Αφού απέρριψαν διατριβές που δεν πληρούσαν τα κριτήρια που είχαν τεθεί, εξέτασαν 201 περιλήψεις ως προς το είδος της έρευνας, την εστίαση, τα εργαλεία συλλογής δεδομένων, τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων και τη μεθοδολογία προσέγγισης δεδομένων. Βρέθηκε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των διατριβών, πάνω από 90%, μελετούσαν την αποδοτικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και πολλές από αυτές συνέκριναν την επίδραση των μεθόδων διδασκαλίας στις κινητικές δεξιότητες των μαθητών, ενώ οι περιγραφικές μελέτες ήταν λιγότερες από 25% του συνόλου. Το μεγαλύτερο ποσοστό των διατριβών χρησιμοποίησαν ποιοτικές μεθόδους για τη συλλογή δεδομένων, ενώ αναφορικά με τα εργαλεία συλλογής δεδομένων βρέθηκε ότι στο ένα τρίτο των διατριβών πραγματοποιήθηκε συστηματική παρατήρηση και στο ένα τέταρτο χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο. Για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν κυρίως τεστ σύγκρισης μέσων. Τέλος, οι συμμετέχοντες ήταν συνήθως μαθητές πρωτοβάθμιας ή/και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

2. Συνοπτική παρουσίαση των ερευνητικών μεθόδων

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά των τεσσάρων κυριότερων ερευνητικών μεθόδων βάσει των οποίων ταξινομήθηκαν οι διατριβές. Καταρχήν, χρειάζεται να επισημανθεί ότι δεν υπάρχουν κοινά αποδεκτοί ορισμοί για το τι είναι και τι περιλαμβάνει για παράδειγμα η θετικιστική μέθοδος ή η πραγματιστική καθώς τα πεδία αυτά έχουν θεμελιωθεί από ένα πλήθος ερευνητών οι οποίοι συχνά δημιουργούσαν μια καινούργια τάση μέσα στο πεδίο που μπορεί να άλλαζε λίγο ή ακόμα και να αντέκρουε σε μεγάλο βαθμό το προϋπάρχον αξιακό σύστημα. Επιπλέον, η κατηγοριοποίηση που επιλέχθηκε ακολουθεί την κατηγοριοποίηση που έθεσε ο Robson (2002) και είναι φυσικό να θεωρηθεί ως ένα βαθμό αυθαίρετη, όπως συμβαίνει άλλωστε με όλες τις κατηγοριοποιήσεις αυτού του είδους στη βιβλιογραφία, καθώς είναι δυνατό να προστεθούν και άλλα στοιχεία ή υποκατηγοριοποιήσεις, ενώ υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους οι κατηγορίες αλληλοεπικαλύπτονται.

2.1 Θετικιστική μέθοδος

Παρόλο που υπάρχουν πολλές ερμηνείες του θετικισμού, ο όρος συνήθως χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη σκέψη ότι, πρώτον, είναι δυνατή η αντικειμενική περιγραφή του κόσμου και, δεύτερο, ότι οι κοινωνικές επιστήμες πρέπει να ακολουθούν τις μεθόδους και μεθοδολογίες που έχουν καθιερωθεί στις φυσικές επιστήμες (Hammond & Wellington, 2012). Σύμφωνα με τον Robson (2002) στη θετικιστική προσέγγιση:

1. Η αντικειμενική γνώση (τα δεδομένα) μπορεί να αποκτηθεί από την άμεση εμπειρία ή από την παρατήρηση και είναι η μόνη γνώση που μπορεί να υπάρξει στην επιστήμη. Μη ορατές ή θεωρητικές οντότητες απορρίπτονται.
2. Η επιστήμη διαχωρίζει τα δεδομένα από τις αξίες, είναι δηλαδή αξιολογικά ουδέτερη.
3. Η επιστήμη βασίζεται κυρίως στα ποσοτικά δεδομένα που εξάγονται από τη χρήση αυστηρών κανόνων και διαδικασιών.
4. Όλες οι επιστημονικές προτάσεις βασίζονται στα δεδομένα. Οι υποθέσεις ελέγχονται στα δεδομένα.
5. Ο σκοπός της επιστήμης είναι να αναπτύξει καθολικούς αιτιολογικούς κανόνες. Η αναζήτηση επιστημονικών κανόνων περιλαμβάνει την εύρεση κανονικότητας μέσω της εμπειρίας όπου δύο πράγματα εμφανίζονται μαζί ή σε μια σειρά.
6. Η αιτιότητα καθορίζεται μέσω της επίδειξης τέτοιων κανονικότητας.
7. Η αιτιολόγηση ενός γεγονότος είναι απλώς η συσχέτισή του με ένα καθολικό νόμο.
8. Είναι δυνατό να μεταφερθούν οι υποθέσεις και οι μέθοδοι των φυσικών επιστημών από τις φυσικές στις κοινωνικές επιστήμες.

Όσον αφορά τον τύπο έρευνας, η θετικιστική προσέγγιση οδηγεί συνήθως σε έρευνες με πολυπληθές δείγμα, μετα-αναλύσεις, παραγωγική επιχειρηματολογία και πειραματικό έλεγχο υποθέσεων (Hammond & Wellington, 2012). Επίσης, είναι πιθανότερο να γίνεται αναφορά σε μια βάση προϋπάρχουσας γνώσης, ενώ γενικώς υιοθετείται μια οιονεί επιστημονική γλώσσα (Hammond & Wellington, 2012). Έτσι, καταβάλλεται προσπάθεια για να διασφαλιστεί η γενικευσιμότητα, πραγματοποιείται έλεγχος αξιοπιστίας και προσπάθεια περιορισμού των προκαταλήψεων, οι συμμετέχοντες αναφέρονται ως δείγμα και γίνεται συλλογή δεδομένων, ενώ η μελέτη γράφεται αποκλειστικά στο τρίτο πρόσωπο.

2.2 Σχετικιστική μέθοδος

Στον αντίποδα της θετικιστικής φιλοσοφίας βρίσκεται η σχετικιστική. Σύμφωνα με τον Robson (2002) τα χαρακτηριστικά της σχετικιστικής προσέγγισης είναι:

1. Δεν παραχωρείται προνομιακή θέση στις επιστημονικές μελέτες και θεωρίες, αντιθέτως θεωρούνται ισότιμες με άλλες αφηγήσεις και θεωρίες ακόμα και αυτές που προέρχονται από μη ειδικούς. Οι διαφορετικές προσεγγίσεις είναι εναλλακτικοί τρόποι της θεώρησης του κόσμου και πρέπει να περιγράφονται απλά, αντί να αξιολογούνται με βάση τη δυνατότητα τους να προσφέρουν προγνώσεις, της επεξηγηματικής αξίας τους ή της αξίας τους ως προς την αλήθεια.
2. Δεν είναι αποδεκτό ότι υπάρχουν ορθολογιστικά κριτήρια στην επιλογή μεταξύ διαφορετικών θεωρητικών πλαισίων ή εξηγήσεων. Οι ηθικές ή αισθητικές αξίες και η αξία των αντικειμένων πάντα παίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτές τις επιλογές.
3. Η πραγματικότητα αναπαρίσταται μέσα από τα μάτια των συμμετεχόντων. Δεν αναγνωρίζεται η ύπαρξη μιας εξωτερικής πραγματικότητας που είναι ανεξάρτητη από τα πιστεύω και τις θεωρίες μας.
4. Δίνεται έμφαση στο ρόλο της γλώσσας, και ως αντικείμενο μελέτης και ως το κεντρικό όργανο με το οποίο αναπαρίσταται και κατασκευάζεται ο κόσμος.
5. Τονίζεται η σημαντικότητα της εκτίμησης της σημασίας της εμπειρίας και της συμπεριφοράς μέσα στο περιβάλλον και σε όλη της την πολυπλοκότητα.
6. Η ερευνητική μεθοδολογία αντιμετωπίζεται ως δημιουργός λειτουργικών υποθέσεων αντί για δημιουργός αμετάβλητων εμπειρικών δεδομένων.
7. Όσον αφορά τη δημιουργία θεωριών, τονίζεται η ανάδειξη των εννοιών από τα δεδομένα και όχι η επιβολή μιας a priori θεωρίας στα δεδομένα.
8. Χρησιμοποιούνται ποιοτικές μεθοδολογίες.

2.3 Ρεαλιστική μέθοδος

Η ρεαλιστική προσέγγιση είναι πιο σύγχρονη και έρχεται να καλύψει ορισμένες από τις αδυναμίες της θετικιστικής και της σχετικιστικής προσέγγισης. Σύμφωνα με τον Robson (2002) στη ρεαλιστική προσέγγιση:

1. Δεν υπάρχει κάποιο ακλόνητο θεμέλιο για την επιστήμη, ούτε «δεδομένα» τα οποία δεν επιδέχονται αμφισβήτηση. Η γνώση είναι κοινωνικό και ιστορικό προϊόν και τα «δεδομένα» εμπεριέχουν τη θεωρία που τα δημιούργησε.
2. Η αποστολή της επιστήμης είναι να δημιουργήσει θεωρίες που εξηγούν τον πραγματικό κόσμο και να ελέγξει αυτές τις θεωρίες με ορθολογικά κριτήρια.
3. Η εξήγηση εστιάζει στο πως οι μηχανισμοί παράγουν τα γεγονότα. Ως οδηγοί χρησιμοποιούνται οι δομές και οι μηχανισμοί στην πραγματικότητα αντί για τα φαινόμενα και τα γεγονότα.
4. Ο νόμος είναι το χαρακτηριστικό μοτίβο δραστηριότητας ή τάσης ενός μηχανισμού. Οι νόμοι είναι δηλώσεις σχετικά με τα πράγματα τα οποία συμβαίνουν «πραγματικά», δηλαδή σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους δρουν ανεξάρτητα υπάρχοντα αντικείμενα, τα οποία μπορεί να μην εκφράζονται ή εμφανίζονται στο επίπεδο των γεγονότων.
5. Ο πραγματικός κόσμος δεν είναι απλώς πολύπλοκος αλλά και διαστρωματωμένος. Η κοινωνική πραγματικότητα συμπεριλαμβάνει τα ατομικά, ομαδικά και κοινωνικά επίπεδα.
6. Η αρχή της αιτιότητας είναι αυτή στην οποία οι οντότητες δρουν ως μια λειτουργία της βασικής τους δομής.
7. Η εξήγηση δείχνει πως κάποιο γεγονός έλαβε χώρα σε μια συγκεκριμένη περίπτωση. Τα γεγονότα δύναται να εξηγηθούν ακόμα και όταν δεν μπορούν να προβλεφθούν.

2.4 Πραγματιστική μέθοδος

Η πραγματιστική προσέγγιση προτάσσει τη χρήση οποιασδήποτε μεθοδολογίας κρίνεται καταλληλότερης για την αντιμετώπιση ενός συγκεκριμένου προβλήματος. Ουσιαστικά, δηλαδή, υιοθετεί μια πρακτική προσέγγιση στην αντιμετώπιση των προβλημάτων και αναζητά λύσεις που ταιριάζουν στο συγκεκριμένο πλαίσιο (Hammond & Wellington, 2012). Έτσι, κάνει ένα βήμα μπροστά απορρίπτοντας το δογματικό διαχωρισμό μεταξύ ποιοτικών και ποσοτικών μεθόδων και υιοθετώντας μεικτές μεθόδους συλλογής δεδομένων για τη διενέργεια της έρευνας. Είναι εξαιρετικά συμβατή με τη ρεαλιστική μεθοδολογία και χαρακτηρίζεται από παρόμοιες παραδοχές (Robson, 2002):

1. Η έρευνα δεν είναι ουδέτερη.

2. Τα δεδομένα εμπεριέχουν τη θεωρία που τα δημιούργησε.
3. Η πραγματικότητα είναι πολλαπλή, πολύπλοκη, κατασκευασμένη και διαστρωματωμένη.
4. Τα δεδομένα υποπροσδιορίζουν τη θεωρία, δηλαδή ένα οποιοδήποτε σύνολο δεδομένων μπορεί να αιτιολογηθεί από περισσότερες από μία θεωρίες.

3. Μεθοδολογία

Στην ενότητα αυτή γίνεται αρχικά σύντομη περιγραφή του δείγματος και στη συνέχεια περιγράφεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την κωδικοποίηση και ανάλυση των δεδομένων.

3.1 Δείγμα

Το σύνολο των διατριβών της κατεύθυνσης ΠΔΜ που κατατέθηκαν από την έναρξη του ΔΜΠΣ ΑΠΖ του ΔΠΘ, το 2002, μέχρι το 2013 αποτέλεσε το δείγμα της έρευνας. Από τις συνολικά 106 διατριβές αφαιρέθηκαν 9 διατριβές καθώς η θεματική τους δεν σχετιζόταν με την κατεύθυνση της ΠΔΜ.

3.2 Κωδικοποίηση των δεδομένων

Κάθε μια από τις διατριβές κατηγοριοποιήθηκε σε μια σειρά από διαφορετικές κατηγορίες. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι κατηγορίες που δημιουργήθηκαν για τις ανάγκες της έρευνας και κατόπιν παρέχονται περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη μέθοδο κωδικοποίησης που εφαρμόστηκε.

Δημιουργήθηκαν συνολικά επτά διαφορετικές κατηγορίες όπου κάθε κατηγορία εμπεριέχει ένα σύνολο από διαφορετικές υποκατηγορίες. Είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί ότι παρόλο που η κατάρτιση των κατηγοριών και των υποκατηγοριών τους πραγματοποιήθηκε με βάση την αντίστοιχη βιβλιογραφία και επομένως αποφασίστηκε πριν τη μελέτη των διατριβών, ωστόσο η τελική μορφή ορισμένων κατηγοριών καθορίστηκε με βάση το υπάρχον υλικό ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες της παρούσας έρευνας και επομένως ολοκληρώθηκε όταν περατώθηκε το πρώτο στάδιο μελέτης των διατριβών (στη συνέχεια της ενότητας παρουσιάζονται αναλυτικά τα στάδια που ακολουθήθηκαν για την κωδικοποίηση και ανάλυση των διατριβών). Έτσι, για παράδειγμα, η κατηγορία “Τύπος έρευνας” και η κατηγορία “Μέσα συλλογής δεδομένων” περιορίζονται μόνο σε εκείνους τους τύπους έρευνας και σε εκείνα τα μέσα συλλογής δεδομένων αντίστοιχα που διαπιστώθηκαν στις διατριβές. Στην παρακάτω λίστα αναγράφονται οι κατηγορίες στις οποίες ταξινομήθηκαν οι διατριβές και μέσα σε παρένθεση οι υποκατηγορίες τους:

- Ερευνητική μέθοδος (θετικιστική, σχετικιστική, ρεαλιστική, πραγματιστική, ιστορική)
- Τύπος έρευνας (ιστορική, περιγραφική, έρευνα αξιολόγησης, μελέτη περίπτωσης, πειραματική)
- Μεθοδολογία προσέγγισης δεδομένων (ποιοτική, ποσοτική, χρήση και των δύο μεθόδων)
- Μέσα συλλογής δεδομένων (μελέτη κειμένων ή εύρεση δεδομένων από άλλες πηγές, βιντεοκάμερα, μηχανικό εργαλείο (από απλή μεζούρα, ζυγαριά και χρονόμετρο μέχρι εξειδικευμένο λογισμικό και βηματομετρητή), ημερολόγιο, παρατήρηση, συνέντευξη, ερωτηματολόγιο, κλίμακα διαβάθμισης για την κατάταξη σε επίπεδα της ικανότητας, της συμπεριφοράς ή των φυσικών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων)
- Ηλικία συμμετεχόντων (προσχολική, παιδική, εφηβική, ενηλικίωση, τρίτη ηλικία)
- Φύλο συμμετεχόντων (αρσενικό, θηλυκό, συμμετοχή και των δύο φύλων)
- Πλήθος συμμετεχόντων (μέχρι 50, από 51 μέχρι 200, από 201 μέχρι 400, πάνω από 400 συμμετέχοντες)

Η κατηγοριοποίηση των διατριβών πραγματοποιήθηκε με κλίμακα ναι/όχι. Για παράδειγμα, αν ακολουθείται θετικιστική ερευνητική μέθοδος σε μια διατριβή σημειώνεται “ναι” στην αντίστοιχη υποκατηγορία και “όχι” στις υπόλοιπες. Ωστόσο, στις κατηγορίες “Μέσα συλλογής δεδομένων” και “Ηλικία συμμετεχόντων”, είναι δυνατό μια διατριβή να εντάσσεται ταυτόχρονα σε περισσότερες από μία υποκατηγορίες. Στις περιπτώσεις αυτές σημειώνεται “ναι” σε όλες τις ταιριαστές υποκατηγορίες. Επίσης, όπως είναι αναμενόμενο, κάποιες κατηγορίες δεν είναι ταιριαστές σε όλους τους τύπους των διατριβών (για παράδειγμα στην ιστορική έρευνα δεν υπάρχουν συμμετέχοντες) και επομένως δεν είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί κατηγοριοποίηση των συγκεκριμένων διατριβών σε αυτές τις κατηγορίες. Σε αυτές τις περιπτώσεις σημειώνεται “όχι” σε όλες τις αντίστοιχες υποκατηγορίες.

3.3 Ανάλυση των δεδομένων

Η ανάλυση των δεδομένων ολοκληρώθηκε σε τέσσερα στάδια. Στη συνέχεια περιγράφεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε σε κάθε στάδιο.

1^ο Στάδιο: Το πρώτο στάδιο της έρευνας περιελάμβανε την ανάγνωση των περιλήψεων όλων των διατριβών για να αποκτηθεί γνώση σχετικά με το περιεχόμενο τους. Στο τέλος του σταδίου αυτού πραγματοποιήθηκε η διαμόρφωση των υποκατηγοριών για να ανταποκρίνονται καλύτερα στο περιεχόμενο των διατριβών.

2^ο Στάδιο: Στο δεύτερο στάδιο κατηγοριοποιήθηκαν οι διατριβές στις αντίστοιχες κατηγορίες όπως περιγράφηκε αναλυτικότερα στην ενότητα “Κωδικοποίηση των δεδομένων”. Καθώς η περίληψη δεν παρέχει επαρκείς πληροφορίες ως προς την ερευνητική μέθοδο που

ακολουθήθηκε, για την ταξινόμηση των διατριβών στην κατηγορία «Ερευνητική μέθοδος» έγινε ανάγνωση της ενότητας «Μεθοδολογία» της κάθε διατριβής.

3^ο Στάδιο: Στο στάδιο αυτό ξεκίνησε η στατιστική επεξεργασία και η ανάλυση των δεδομένων. Με τη βοήθεια λογιστικού φύλλου καταμετρήθηκε το πλήθος και το ποσοστό των διατριβών σε κάθε κατηγορία και μετρήθηκε η κεντρική τάση όπου χρειάστηκε. Πραγματοποιήθηκε διερεύνηση συσχετίσεων μεταξύ των κατηγοριών όπου αυτό ήταν δυνατό λόγω του μικρού πλήθους του δείγματος. Για κάθε κατηγορία δημιουργήθηκε συγκεντρωτικός πίνακας με τη συχνότητα εμφάνισης και το ποσοστό επί του συνόλου της κάθε υποκατηγορίας.

4^ο Στάδιο: Το τελευταίο στάδιο περιλάμβανε την ανασκόπηση των αποτελεσμάτων και την ποιοτική ανάλυσή τους. Προσδιορίστηκαν οι τάσεις στον τύπο έρευνας, την ερευνητική μέθοδο, τη μεθοδολογία και τα εργαλεία συλλογής δεδομένων. Επίσης, αναγνωρίστηκαν μέθοδοι έρευνας που δεν υιοθετήθηκαν εκτενώς σε αντίθεση με τις σύγχρονες πρακτικές στην ακαδημαϊκή έρευνα και χρήζουν της προσοχής των μελλοντικών φοιτητών-ερευνητών.

4. Αποτελέσματα

4.1 Ερευνητική μέθοδος και τύπος έρευνας

Γενικότερα, δύο ήταν οι τύποι έρευνας που πραγματοποιήθηκαν στο σύνολο των 97 διατριβών: σε περισσότερες από εννιά στις δέκα διατριβές πραγματοποιείται είτε περιγραφική είτε πειραματική έρευνα. Περισσότερες από τις μισές διατριβές ήταν περιγραφικές (N=53, 54,6%) και σχεδόν μία στις τρεις (N=31, 32,0%) πειραματικές. Οι υπόλοιπες έρευνες ήταν ιστορικές (N=8, 8,2%), ενώ πραγματοποιήθηκαν μερικές έρευνες αξιολόγησης (N=3, 3,1%) και μελέτες περίπτωσης (N=2, 2,1%). Όσον αφορά τη μέθοδο που ακολουθήθηκε κατά την έρευνα υπάρχει σαφή κυριαρχία της θετικιστικής μεθόδου με τρεις στις τέσσερις διατριβές (N=71, 73,2%) να ακολουθούν τη θετικιστική. Μόλις μία στις δέκα ακολούθησε τη ρεαλιστική μέθοδο (N=10, 10,3%), ενώ ακόμα μικρότερα ήταν τα ποσοστά για την πραγματιστική (N=6, 6,2%) και τη σχετικιστική (N=2, 2,1%). Φυσικά, οι ιστορικές έρευνες (N=8, 8,2%) ακολούθησαν την ιστορική μέθοδο.

4.2 Μεθοδολογία και εργαλεία συλλογής δεδομένων

Σχεδόν σε όλες τις διατριβές χρησιμοποιήθηκαν ποσοτικές μέθοδοι για τη συλλογή των δεδομένων ενώ η χρήση ποιοτικών μεθόδων είναι περιορισμένη. Συγκεκριμένα, τα δεδομένα συλλέχθηκαν αποκλειστικά με ποσοτικές μεθόδους σε περισσότερες από οκτώ στις δέκα διατριβές (N=79, 81,4%), αποκλειστικά με ποιοτικές μεθόδους σε μόλις τρεις διατριβές (N=3, 3,1%), ενώ ο συνδυασμός ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων εμφανίζεται σε έξι διατριβές

(N=6, 6,2%). Οι υπόλοιπες διατριβές (N=9, 9,3%) ακολουθούν την ιστορική μέθοδο και επομένως η μεθοδολογία συλλογής δεδομένων δεν εντάσσεται ούτε στις ποσοτικές ούτε στις ποσοτικές μεθοδολογίες, ενώ φυσικά δεν χρησιμοποιούνται τα ίδια εργαλεία ή τρόποι συλλογής δεδομένων που αναφέρονται στη συνέχεια και γι αυτό το λόγο αφαιρέθηκαν κατά τον υπολογισμό της συχνότητας χρησιμοποίησης του κάθε εργαλείου.

Από την εξέταση των διατριβών προέκυψε ότι τα δεδομένα συλλέγονται σχεδόν πάντα με έναν, ή με συνδυασμό περισσότερων, από τους εξής τέσσερις τρόπους-εργαλεία: ερωτηματολόγιο, παρατήρηση, μηχανικό εργαλείο, συνέντευξη. Στην ακόλουθη λίστα εμφανίζονται όλα τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή δεδομένων μαζί με τη συχνότητα εμφάνισης και το ποσοστό στο σύνολο των διατριβών που αντιστοιχεί στο κάθε εργαλείο:

- Ερωτηματολόγιο (N=61, 70%)
- Παρατήρηση (N=23, 26%)
- Μηχανικό εργαλείο (N=15, 17%)
- Συνέντευξη (N=7, 8%)
- Κείμενα ή άλλες πηγές (N=4, 5%)
- Ημερολόγιο (N=1, 1%)

4.3 Φύλο, ηλικία και πλήθος συμμετεχόντων

Από τις 97 διατριβές που αναλύθηκαν για τις ανάγκες της παρούσας διατριβής, συνολικά δέκα δεν πραγματοποίησαν έρευνα με συμμετέχοντες. Οι οκτώ από αυτές, όπως αναφέρθηκε, ακολούθησαν την ιστορική μέθοδο ενώ άλλες δύο πραγματοποίησαν αποκλειστικά βιβλιογραφική έρευνα. Επίσης, σε δύο διατριβές πραγματοποιήθηκε επιπρόσθετη έρευνα σε επιλεγμένο ή διαφορετικό δείγμα. Συγκεκριμένα, στη μία πραγματοποιήθηκε πιλοτική έρευνα σε διαφορετικό δείγμα από την κυρίως έρευνα ενώ στην άλλη ακολουθήθηκε αρχικά ποσοτική και στη συνέχεια ποιοτική μέθοδος για τη συλλογή των δεδομένων σε ένα μικρό μέρος από το σύνολο των συμμετεχόντων που πήραν μέρος στην ποσοτική έρευνα. Στο σημείο αυτό χρειάζεται να επισημανθεί ότι παρόλο που πιλοτική έρευνα πραγματοποιήθηκε και σε άλλες διατριβές στην αναφερόμενη διατριβή ο στόχος ήταν η κατασκευή και έλεγχος ερωτηματολογίου και επομένως η πιλοτική έρευνα κατείχε βασικό ρόλο και γι' αυτό το λόγο σημειώνεται ξεχωριστά στη μελέτη αυτή. Οι δύο αυτές έρευνες προσμετρήθηκαν στο σύνολο αυξάνοντας το πλήθος τους κατά δύο. Επομένως, στη συνέχεια τα στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται αφορούν συνολικά 89 έρευνες με συμμετέχοντες που πραγματοποιήθηκαν στις 87 διατριβές.

Όσον αφορά το φύλο των συμμετεχόντων, σχεδόν το σύνολο των διατριβών ασχολήθηκε με μικτούς πληθυσμούς (N=81, 91,0%) και μόλις 8 (9,0%) πραγματοποίησε μελέτη σε αμιγώς θηλυκούς (N=6, 6,7%) ή αρσενικούς (N=2, 2,2%) πληθυσμούς.

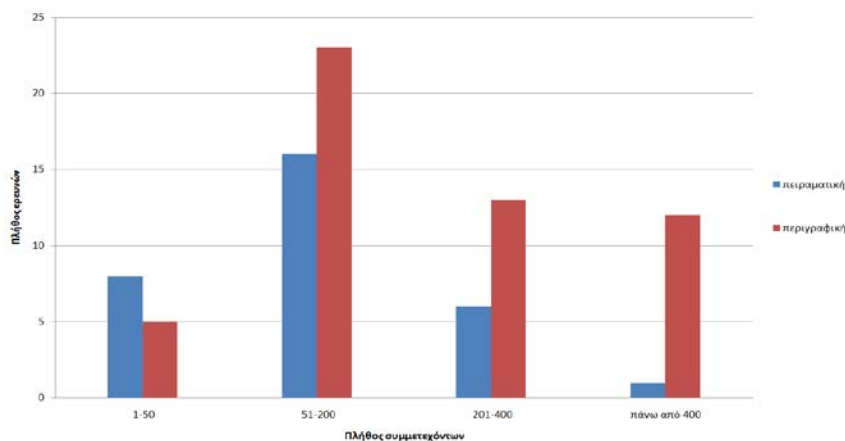
Σχεδόν σε όλες τις διατριβές επιλέχθηκε μια μόνο ηλικιακή κατηγορία (N=83, 93,3%) από την οποία αντλήθηκαν όλοι οι συμμετέχοντες, ενώ πολύ λίγες ήταν αυτές που συμμετείχαν περισσότερες από μία ηλικιακές ομάδες (N=6, 6,7%). Οι έρευνες ασχολήθηκαν σχεδόν εξίσου με παιδιά άνω των έξι ετών (N=29), εφήβους (N=31) και ενήλικες (N=26), ενώ πραγματοποιήθηκε ένας σημαντικός αριθμός ερευνών με παιδιά προσχολικής ηλικίας (N=8). Τέλος, μόλις μία έρευνα πραγματοποιήθηκε με ανθρώπους που ανήκουν στην τρίτη ηλικία.

Παρατηρήθηκε υψηλή διακύμανση αναφορικά με το πλήθος των συμμετεχόντων στις έρευνες που πραγματοποιήθηκαν. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο μικρότερος αριθμός συμμετεχόντων που καταγράφηκε είναι μόλις μία συμμετέχουσα σε μελέτη περίπτωσης ενώ ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων ξεπέρασε τους χίλιους (N=1338) σε περιγραφική έρευνα. Ταυτόχρονα, η τιμή της τυπικής απόκλισης (278,7) είναι ιδιαίτερα υψηλή καταδεικνύοντας την υψηλή διασπορά του δείγματος και υπάρχει μεγάλη απόκλιση μεταξύ του μέσου όρου (244,1) και του μέσου (154). Από την κατηγοριοποίηση των ερευνών προέκυψε ότι σε περισσότερες από τέσσερις στις δέκα έρευνες το δείγμα κυμαίνεται από 51 μέχρι 200 άτομα. Αναλυτικότερα, σε 17 έρευνες το πλήθος των συμμετεχόντων κυμαίνεται από 1-50, σε 39 έρευνες από 51-200, σε 19 έρευνες από 201-400 και σε 14 έρευνες το πλήθος των συμμετεχόντων ξεπερνά τα 400 άτομα.

4.4 Σχέση του τύπου έρευνας με το πλήθος των συμμετεχόντων

Για να διερευνηθεί η σχέση μεταξύ του τύπου έρευνας και του πλήθους των συμμετεχόντων διενεργήθηκε το χ τετράγωνο για ανεξάρτητες ομάδες τεστ. Επειδή το πλήθος των ερευνών που πραγματοποίησαν έρευνα αξιολόγησης ή μελέτη περίπτωσης είναι πολύ μικρό, δεν συμπεριλήφθησαν στην ανάλυση.

Η αλληλεπίδραση των δύο μεταβλητών βρέθηκε στατιστικά σημαντική ($\chi^2(3)=8,668$, $p=,034$), ενώ ο συντελεστής εκτίμησης της έντασης της σχέσης μεταξύ των δύο μεταβλητών Cramer's V δείχνει ότι το 32% της διακύμανσης οφείλεται στην αλληλεπίδραση των δύο μεταβλητών. Στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων υπάρχει μια αδυναμία καθώς έχει παραβιαστεί η υπόθεση του τεστ σχετικά με την κανονική κατανομή των δεδομένων (το 25% των κελιών έχουν άθροισμα κάτω από 5). Ωστόσο, αφενός η παραβίαση της υπόθεσης είναι οριακή, αφετέρου, όπως αναφέρει ο Howell (2002), μια τέτοια παραβίαση δεν καταργεί τα αποτελέσματα του τεστ, απλώς τα κάνει λιγότερο ισχυρά. Στο Γράφημα 1 παρατηρείται ότι στις πειραματικές έρευνες το πλήθος των συμμετεχόντων είναι γενικότερα χαμηλότερο από ότι στις περιγραφικές, με περισσότερες από τρεις στις τέσσερις πειραματικές έρευνες να έχουν λιγότερους από 200 συμμετέχοντες, ενώ σχεδόν οι μισές περιγραφικές έχουν περισσότερους από 200 συμμετέχοντες.

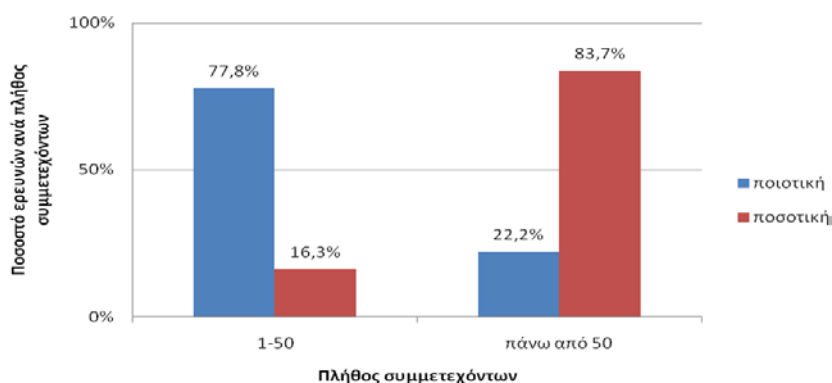

Γράφημα 1: Ομαδοποιημένο ραβδόγραμμα του πλήθους των συμμετεχόντων ανά τύπο έρευνας

4.5 Σχέση της μεθοδολογίας με το πλήθος των συμμετεχόντων

Για να διερευνηθεί η σχέση μεταξύ της μεθοδολογίας και του πλήθους των συμμετεχόντων διενεργήθηκε το χ τετράγωνο για ανεξάρτητες ομάδες τεστ. Οι έρευνες όπου χρησιμοποιήθηκαν ταυτόχρονα ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι συμπεριλήφθησαν ως ξεχωριστές έρευνες τόσο στην ομάδα των ποιοτικών μεθόδων όσο και των ποσοτικών. Επιπλέον, για να πλησιάζουν τα δεδομένα περισσότερο την κανονική κατανομή, ομαδοποιήθηκαν σε μία κατηγορία οι κατηγορίες 51-200, 201-400 και πάνω από 400.

Η αλληλεπίδραση των δύο μεταβλητών βρέθηκε στατιστικά σημαντική ($\chi^2(1)=17,896$, $p=,000$), ενώ ο συντελεστής εκτίμησης της έντασης της σχέσης μεταξύ των δύο μεταβλητών Phi δείχνει ότι το 43% της διακύμανσης οφείλεται στην αλληλεπίδραση των δύο μεταβλητών. Στο Γράφημα 2 φαίνεται ξεκάθαρα ότι στις έρευνες που χρησιμοποιούνται ποσοτικές μέθοδοι το πλήθος των συμμετεχόντων είναι τις περισσότερες φορές μεγαλύτερο από 50 άτομα, ενώ αντίστοιχα ελάχιστες έρευνες που εφαρμόζουν ποιοτικές μεθόδους έχουν περισσότερους από 50 συμμετέχοντες.

Γράφημα 2: Ομαδοποιημένο ραβδόγραμμα του ποσοστού ερευνών ανά κατηγορία πλήθους συμμετεχόντων

5. Συζήτηση

Στην ενότητα αυτή εξετάζονται και αναλύονται τα αποτελέσματα ενώ παράλληλα συγκρίνονται, όπου είναι αυτό δυνατό, με αντίστοιχες μελέτες ανασκόπησης που έχουν πραγματοποιηθεί στο πεδίο της αθλητικής παιδαγωγικής.

Ξεκινώντας τη συζήτηση από την ερευνητική μέθοδο, διαπιστώνεται η σαφής κυριαρχία της θετικιστικής μεθόδου με σχεδόν τρεις στις τέσσερις έρευνες να την υιοθετούν, ενώ αντίστοιχα η ρεαλιστική ή η πραγματιστική μέθοδος ακολουθήθηκαν από ένα μικρό μόνο μέρος, λιγότερο από 20%, των διατριβών. Ωστόσο, η θετικιστική μέθοδος θεωρείται ξεπερασμένη καθώς δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της έρευνας στον τομέα της εκπαίδευσης και πραγματοποιείται στροφή σε περισσότερο σύγχρονες μεθόδους όπως η ρεαλιστική, η πραγματιστική, η φεμινιστική και η εποικοδομητική (Robson, 2002). Η χρήση της θετικιστικής μεθόδου για τη μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς έρχεται σε αντίθεση με την αχανή πολυπλοκότητα της ανθρώπινης φύσης και την πολυπλοκότητα και ρευστότητα των κοινωνικών φαινομένων που ελάχιστη ομοιότητα έχουν με την κανονικότητα φαινομένων του φυσικού κόσμου. Το πρόβλημα αυτό εντείνεται στην εκπαίδευση όπου τα ζητήματα της διδασκαλίας, της μάθησης και της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης είναι δύσκολο να ερμηνευθούν με την θετικιστική μέθοδο (Cohen et al., 2005). Στον τομέα της αθλητικής παιδαγωγικής, οι περιορισμοί που θέτει η θετικιστική μέθοδος στην έρευνα είχαν αναγνωριστεί ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 (Schempp, 1987). Είναι αναγκαίο, λοιπόν, οι μελλοντικές διατριβές της ΠΔΜ να απεμπλακούν άμεσα από τη θετικιστική μέθοδο και να υιοθετήσουν μεθόδους που εναρμονίζονται με τις σύγχρονες τάσεις και πρακτικές.

Αναφορικά με τον τύπο έρευνας, η περιγραφική έρευνα κυριαρχεί με περισσότερες από τις μισές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν να είναι περιγραφικές. Αρκετά σημαντικό είναι και το ποσοστό των πειραματικών ερευνών πλησιάζοντας το ένα τρίτο του συνόλου των ερευνών. Το ποσοστό των ιστορικών ερευνών βρίσκεται ελάχιστα κάτω από το 10%, ενώ πραγματοποιήθηκαν πολύ λίγες έρευνες αξιολόγησης και μελέτες περίπτωσης. Οι Cohen et al. (2005) σημειώνουν ότι το μεγαλύτερο πλήθος των ερευνών στην εκπαίδευση είναι περιγραφικό καθώς τα πρώτα βήματα σε οποιαδήποτε επιστήμη επιβάλλεται να κυριαρχείται από τη συγκέντρωση και ταξινόμηση εμπειρικών δεδομένων και μόνο καθώς ωριμάζει η επιστήμη γίνεται δυνατός ο σχηματισμός θεωριών και κατόπιν ο έλεγχός τους πειραματικά. Ωστόσο, τα αποτελέσματα αυτά έρχονται σε αντίθεση με την ισχύουσα κατάσταση στην έρευνα στην αθλητική παιδαγωγική, όπως αποτυπώνεται στις μελέτες ανασκόπησης του Silverman και συνεργατών του (Silverman, 1987; Silverman & Manson, 2003; Silverman & Skonie, 1997). Συγκεκριμένα, οι περιγραφικές έρευνες βρίσκονται συνήθως στη δεύτερη θέση, ή ακόμα και στην τρίτη, πίσω από τις πειραματικές και αποτελούν λιγότερο από το ένα τέταρτο του συνόλου των ερευνών. Επιπλέον, ο αναλογικά και ποσοτικά μικρός αριθμός πειραματικών ερευνών που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι στιγμή δεν διευκολύνει την πρόοδο της γνώσης στο πεδίο καθώς η αξία της πειραματικής μεθόδου βρίσκεται στο ότι μέσω αυτής

είναι δυνατό να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με το ποια μέθοδος έχει αποτέλεσμα ή όχι. Για τη βελτίωση, λοιπόν, του επιπέδου της έρευνας στις διατριβές της ΠΔΜ είναι αναγκαίο να διπλασιαστεί το ποσοστό των πειραματικών ερευνών που πραγματοποιείται, ενώ παράλληλα χρειάζεται να μειωθεί το ποσοστό των περιγραφικών ερευνών ώστε να πραγματοποιηθούν και περισσότερες έρευνες αξιολόγησης και μελέτες περίπτωσης που είναι επίσης πολύ σημαντικές στην εκπαίδευση.

Οι ποσοτικές μέθοδοι κυριαρχούν στη διαδικασία συλλογής των δεδομένων, ενώ η χρήση ποιοτικών μεθόδων, έστω και σε συνδυασμό με ποσοτικές μεθόδους εμφανίζεται σε περιορισμένο ποσοστό, λιγότερο από 10%, στις διατριβές της ΠΔΜ. Η ίδια κατάσταση υπήρχε και στη διεθνή έρευνα (Silverman, 1987; Silverman & Skonie, 1997) αν και τελευταία παρατηρείται μια σαφή αύξηση του ποσοστού των ποιοτικών μεθόδων (Silverman & Manson, 2003). Σύμφωνα με τους Silverman και Manson (2003) η τάση αυτή αντικατοπτρίζει την ωρίμανση της έρευνας στην αθλητική παιδαγωγική, την εμφάνιση νέων ερωτημάτων τα οποία δεν μπορούν να απαντηθούν με ποσοτικές μεθόδους ή ακόμα και την καλύτερη εκπαίδευση των ερευνητών στις ποιοτικές μεθόδους. Χωρίς να υποτιμάται η χρήση ποσοτικών μεθόδων, καθώς η μέτρηση χαρακτηριστικών που σχετίζονται με τομείς όπως η υγεία, η φυσική δραστηριότητα ή οι κινητικές δεξιότητες τις περισσότερες φορές μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο μέσω ποσοτικών μεθόδων, η χρήση ποικίλων μεθόδων, ποιοτικών και ποσοτικών, βοηθά στην πρόοδο της γνώσης και χρησιμοποιείται ευρέως στις μέρες μας (Cohen et al., 2005; Hammond & Wellington, 2012; Robson, 2002). Αντίστοιχα, είναι απαραίτητο να αυξηθεί η χρησιμοποίηση και ποιοτικών μεθόδων για τη συλλογή δεδομένων στις διατριβές της ΠΔΜ.

Όσον αφορά τα εργαλεία συλλογής δεδομένων, υπάρχει ξεκάθαρη κυριαρχία του ερωτηματολογίου – χρήση του σε επτά στις δέκα διατριβές – ενώ η παρατήρηση επιστρατεύθηκε μόνο από το ένα τέταρτο των διατριβών. Το αποτέλεσμα αυτό μπορεί να ερμηνευτεί από τρεις παράγοντες. Πρώτον, από την αντίστοιχη κυριαρχία της θετικιστικής μεθόδου στις διατριβές της ΠΔΜ καθώς το ερωτηματολόγιο θεωρείται ως η κατεξοχήν στρατηγική για τη διεξαγωγή έρευνας στον θετικισμό (Robson, 2002). Ομοίως, το υψηλό ποσοστό των περιγραφικών ερευνών που παρατηρήθηκε εντείνει τη χρήση του ερωτηματολογίου καθώς αυτό αποτελεί το βασικό εργαλείο για τη διεξαγωγή περιγραφικής έρευνας (Cohen et al., 2005; Robson, 2002). Τέλος, δεν είναι δυνατόν να παραβλέψουμε το γεγονός ότι το ερωτηματολόγιο προσφέρει έναν σχετικά εύκολο, απλό και άμεσο τρόπο για τη μελέτη της συμπεριφοράς, των αντιλήψεων, των αξιών και των κινήτρων και επομένως αποτελεί μια ιδιαίτερα δελεαστική μέθοδο για τη διεξαγωγή έρευνας (Cohen et al., 2005; Robson, 2002). Ωστόσο, το ερωτηματολόγιο δεν κυριαρχεί και σε ανώτερου επιπέδου έρευνες. Σε ανασκόπηση διδακτορικών διατριβών που πραγματοποιήθηκε από τους Silverman και Manson (2003) βρέθηκε ότι οι συνηθέστεροι τρόποι συλλογής δεδομένων είναι τρεις. Το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιείται σε μόλις μία στις τέσσερις διατριβές, η συνέντευξη σε μία στις πέντε, ενώ η παρατήρηση χρησιμοποιείται σε περίπου μία στις δύο διατριβές. Παρότι είναι ευνόητο ότι είναι αναγκαίο να μειωθεί η τόσο ευρεία χρήση του

ερωτηματολογίου στις διατριβές της ΠΔΜ, αυτό όπως αναφέρθηκε εξαρτάται άμεσα από την ερευνητική μέθοδο και τον τύπο της έρευνας, οπότε η προσπάθεια για την απεμπλοκή από το ερωτηματολόγιο ουσιαστικά χρειάζεται να ξεκινήσει σε προγενέστερο επίπεδο σχεδιασμού της έρευνας.

Αναφορικά με το φύλο, την ηλικία και το πλήθος των συμμετεχόντων στις διατριβές παρατηρήθηκε η επιλογή και των δύο φύλων σχεδόν στο σύνολο των διατριβών με συμμετέχοντες κατά περίπτωση από όλες τις ηλικιακές ομάδες και σε περισσότερες από τέσσερις στις δέκα έρευνες το πλήθος των συμμετεχόντων κυμαίνεται από 51 μέχρι 200 άτομα, με μέσο όρο συμμετεχόντων 244 άτομα και μέσο 154, ενώ παρατηρήθηκε υψηλή διακύμανση στο πλήθος των συμμετεχόντων. Οι έρευνες ασχολήθηκαν σχεδόν εξίσου με παιδιά άνω των έξι ετών, εφήβους και ενήλικες, ενώ πραγματοποιήθηκαν αρκετές έρευνες και με παιδιά προσχολικής ηλικίας. Αντίθετα, στις μελέτες ανασκόπησης του Silverman και των συνεργατών του (Silverman, 1987; Silverman & Manson, 2003; Silverman & Skonie, 1997) βρέθηκε ότι οι περισσότερες έρευνες ασχολούνται με παιδιά άνω των έξι ετών, αρκετές με εφήβους και πολύ λιγότερες με ενήλικες (συνήθως φοιτητές πανεπιστημίου), ενώ οι έρευνες με παιδιά προσχολικής ηλικίας είναι ελάχιστες ως ανύπαρκτες. Σχετικά με το πλήθος των συμμετεχόντων τα αποτελέσματα συμβαδίζουν σε σημαντικό βαθμό με την μελέτη των Silverman και Skonie (1997) όπου βρέθηκε ότι ο μέσος όρος των συμμετεχόντων στις δημοσιευμένες έρευνες είναι 165, ο μέσος 90 και η τυπική απόκλιση 311,97. Στην μελέτη των Silverman και Skonie συμπεριλαμβάνονται περισσότερες έρευνες που χρησιμοποιούν ποιοτικές μεθόδους και περισσότερες πειραματικές έρευνες και γι αυτό οι τιμές του μέσου όρου και του μέσου είναι μικρότερες σε σχέση με τις αντίστοιχες του πλήθους των συμμετεχόντων στις διατριβές της ΠΔΜ. Άλλωστε με την παρούσα μελέτη βρέθηκε ότι το πλήθος των συμμετεχόντων εξαρτάται από τον τύπο της έρευνας και από τη μεθοδολογία. Στις πειραματικές έρευνες το πλήθος των συμμετεχόντων είναι συνήθως μικρότερο από διακόσια άτομα, ενώ μία στις δύο περιγραφικές το πλήθος των ατόμων ξεπερνά τα διακόσια άτομα. Ομοίως, το πλήθος των συμμετεχόντων είναι τις περισσότερες φορές μεγαλύτερο από 50 άτομα στις διατριβές που εφαρμόζουν ποσοτικές μεθόδους, ενώ, αντίθετα, στις διατριβές που εφαρμόζουν ποιοτικές μεθόδους το πλήθος των συμμετεχόντων ελάχιστες φορές ξεπερνά τα 50 άτομα.

Συμπεράσματα

Στόχος της μελέτης αυτής ήταν να αναγνωριστούν πιθανές τάσεις στην ερευνητική μέθοδο, στον τύπο έρευνας, στη μεθοδολογία προσέγγισης δεδομένων, στα μέσα συλλογής δεδομένων και στην επιλογή του πληθυσμού στις διατριβές της κατεύθυνσης ΠΔΜ.

Όσον αφορά την ερευνητική μέθοδο, διαπιστώθηκε μια σαφής κυριαρχία της θετικιστικής μεθόδου, πρακτική που όμως έρχεται σε αντίθεση με τις σύγχρονες τάσεις και επομένως είναι αναγκαίο να στραφούν οι φοιτητές στο μέλλον σε νεότερες ερευνητικές μεθόδους όπως η ρεαλιστική και η πραγματιστική.

Οι περισσότερες διατριβές πραγματοποίησαν περιγραφικού τύπου έρευνα ενώ ένα σημαντικό μέρος πραγματοποίησε πειραματικού τύπου έρευνα γεγονός που αφενός έρχεται σε αντίθεση με την ισχύουσα κατάσταση σε υψηλότερου επιπέδου έρευνες, αφετέρου δεν βοηθά στην εξέλιξη της γνώσης λόγω του περιορισμένου όγκου των πειραματικών ερευνών. Συνεπώς, προτείνεται να αυξηθεί στο μέλλον το ποσοστό των πειραματικών ερευνών αλλά και των ερευνών αξιολόγησης και μελέτης περίπτωσης.

Σχεδόν στο σύνολο των διατριβών τα δεδομένα συλλέχθηκαν με ποσοτικές μεθόδους, πρακτική που, παρότι κυριαρχούσε στην έρευνα στην αθλητική παιδαγωγική, έχει αρχίσει να αναστρέφεται καθώς η χρήση ποικίλων μεθόδων βοηθά στην πρόοδο της γνώσης. Προτείνεται, λοιπόν, να αυξηθεί η χρησιμοποίηση και ποιοτικών μεθόδων για τη συλλογή δεδομένων στις διατριβές της ΠΔΜ.

Το βασικότερο εργαλείο συλλογής δεδομένων βρέθηκε ότι είναι το ερωτηματολόγιο για λόγους που σχετίζονται με την επιλογή της ερευνητικής μεθόδου και του τύπου έρευνας αλλά και την ευκολία χρήσης του. Χρειάζεται καταρχήν να απεμπλακούν οι μελλοντικές διατριβές από τη θετικιστική μέθοδο και την περιγραφική έρευνα ώστε να στραφούν σε εργαλεία συλλογής δεδομένων, όπως η παρατήρηση και η συνέντευξη, που είναι περισσότερο διαδεδομένα στη δημοσιευμένη έρευνα στον τομέα της αθλητικής παιδαγωγικής.

Οι διατριβές ασχολήθηκαν εξίσου και με τα δύο φύλα, με συμμετέχοντες από παιδιά προσχολικής ηλικίας μέχρι ενήλικες, ενώ το πλήθος των συμμετεχόντων παρουσίαζε υψηλή διακύμανση και προσδιορίζεται γύρω στα 50-250 άτομα στο μεγαλύτερο μέρος των διατριβών. Βρέθηκε επίσης ότι το πλήθος των συμμετεχόντων εξαρτάται από τον τύπο της έρευνας, όπου στις περιγραφικές το πλήθος των συμμετεχόντων είναι μεγαλύτερο από ότι στις πειραματικές, και από τη μεθοδολογία, όπου στις διατριβές που εφαρμόζουν ποιοτικές μεθόδους το πλήθος των συμμετεχόντων ελάχιστες φορές ξεπερνά τα 50 άτομα.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Bhadwal, S. C. & Sharma, D. K. (2013). Nature of dissertation topics selected by researchers at master of education level. *Indian Streams Research Journal*, 3(3), 1-10.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2005). *Research methods in education* (5th ed.). London: Taylor & Francis e-Library.
- Drysdale, J. S., Graham, C.R., Spring, K. J., & Halverson, L. R. (2013). An analysis of research trends in dissertations and theses studying blended learning. *Internet and Higher Education*, 17, 90-100.
- Hammond, M. & Wellington, J. (2012). *Research Methods: The Key Concepts*. Routledge.
- Howell, D. C. (2002). *Statistical methods for psychology*. Pacific Grove, CA: Duxbury/Thomson Learning.
- Robson, C. (2002). *Real world research: A resource for social scientists and practitioner-researchers* (2nd ed.). Oxford, UK: Blackwell.

- Schempp, P. G. (1987). Research on Teaching in Physical Education: Beyond the Limits of Natural Science. *Journal of Teaching in Physical Education*, 6, 111-121.
- Silverman, S. (1987). Trends and Analysis of Research on Teaching in Doctoral Programs. *Journal of Teaching in Physical Education*, 7, 61-70.
- Silverman, S. & Manson, M. (2003). Research on Teaching in Physical Education Doctoral Dissertations: A Detailed Investigation of Focus, Method, and Analysis. *Journal of Teaching in Physical Education*, 22, 280-297.
- Silverman, S. & Skonie, R. (1997). Research on Teaching in Physical Education: An Analysis of Published Research. *Journal of Teaching in Physical Education*, 16, 300-311.
- Tavşancıl, E., Erdem, D., Yalçın, N., Yildirim, Ö., & Bilican, S. (2010). Examination of data analyses used for master's theses in educational sciences. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 1467-1474.